

กรรม : เกณฑ์วินิจฉัยการกระทำทางพุทธศาสนาและปรัชญา
Karma as Criteria for Considering Action in Buddhism and Philosophy

พระเทพวชิรวิมล,
โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, พระมหาสากร สุธรมณี,
พระครูสีลสราริคุณ, พระมหาใจสิงห์ สิริธมโม และ สงวน หล้าโพนทัน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Phratepvachairavimon,
Sowit Bamrungphak, Phramaha Sakol Doenchaban,
Phrakhusilasarithikhun, Phramaha Jaising Sirithammo and Sanguan Laphontan
Mahamakut Buddhist University, Roi-Et Campus, Thailand
Corresponding Author, Email: shripachya@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความรู้พื้นฐานเรื่องกรรมในพุทธศาสนา 2. ศึกษาเกณฑ์วินิจฉัยการกระทำทางพุทธศาสนาและปรัชญา และ 3. วิเคราะห์กรณีตัวอย่างการกระทำตามเกณฑ์วินิจฉัยทางพุทธศาสนาและปรัชญา งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ซึ่งศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพุทธศาสนา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้เหตุผลและให้เหตุผล แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

กรรมเป็นคำสอนสำคัญในพุทธศาสนา หมายถึงการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดผลแก่ผู้กระทำ ทวารให้เกิดกรรมมีกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม โดยมีรากเหง้ามาจากความตั้งใจ ที่สำเร็จแล้ว กรรมมี 4 ประเภท คือ กรรมดำ กรรมขาว กรรมทั้งดำทั้งขาว กรรมทั้งไม่ดำทั้งไม่ขาว และกรรมอีก 3 ประเภท คือ แบ่งตามคุณภาพ แบ่งตามทวาร และแบ่งตามสภาพ

เกณฑ์วินิจฉัยการกระทำทางพุทธศาสนา ได้แก่ 1) เกณฑ์วินิจฉัยหลักเป็นเกณฑ์ที่กล่าวถึงเจตนาในการกระทำของมนุษย์ ซึ่งขับเคลื่อนให้ทำดีทำชั่ว 2) เกณฑ์วินิจฉัยร่วม คือ มโนธรรมและมतिของท่านผู้รู้ เกณฑ์วินิจฉัยการกระทำทางปรัชญา ได้แก่ สัมพัทธนิยม สัมบูรณ์นิยม ประโยชน์นิยม และทัศนะของอิมมานูเอล คานต์

วิเคราะห์กรณีตัวอย่างการกระทำตามเกณฑ์วินิจฉัยทางพุทธและปรัชญาพบว่า กรณีชายไปมีเพศสัมพันธ์กับหญิงโสเภณีขึ้นอยู่กับพฤติกรรมทางเพศของแต่ละบุคคล โสเภณีถือว่าเป็นภรรยาชนิดหนึ่งที่เรียกว่าภรรยาชั่วคราว (มุหุตติกา) และกรณีหญิงขายรังไข่มีสาเหตุมาจากหญิงมีบุตรยาก สัตว์ (มนุษย์) มี

* วันที่รับบทความ : 7 มกราคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 13 มกราคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 14 มกราคม 2567

อภัยต่างกัน บางคนเป็นปุถุชน เป็นมิจฉาทิฐิ ธรรม 2 ข้อนี้เป็นเหตุปัจจัยให้กระทำการต่างๆ ตามความต้องการของตน

คำสำคัญ: ความรู้พื้นฐานเรื่องกรรม; เกณฑ์วินิจฉัยการกระทำ; การกระทำทางพุทธศาสนาและปรัชญา; กรณีตัวอย่างการกระทำ

Abstracts

The objectives of this research were: 1. Study basic knowledge about karma in Buddhism 2. Study the criteria for diagnosing actions in Buddhism and philosophy and 3. Analyze examples of actions according to Buddhist and philosophical diagnostic criteria. This research is a documentary research which studied information from the Tripitaka, Buddhist academic documents and related research, then presented the research results with a descriptive and inductive analysis method.

The research results found that :

Karma is an important teaching in Buddhism, refers to actions that cause results to the doer. An openings or orifices that give rising Kamma: physical Kamma, verbal Kamma, mental Kamma, with roots coming from intentionality (intention) that has been accomplished. There are 4 types of Kamma: black Kamma, white Kamma, both black and white Kamma, Karma is neither black nor white. And karma is divided into 3 types: divided according to quality, divided according to the anus, and divided according to condition.

Criteria for diagnosing actions in Buddhism include: 1) The main diagnostic criteria are criteria that refer to the intent of human actions which drives one to do good or evil, 2) the common diagnostic criteria are the conscience and the opinion of an expert. As for the criteria for judging philosophical actions, there are relativism, absolutism, utilitarianism and view of Immanuel Kant.

Analyzing example cases of actions according to the diagnostic criteria of Buddhist and philosophy, there are: In the case of a man having sex with a prostitute, it depends on the sexual behavior of the individual, a prostitute is considered a type of wife called a temporary wife (Muhuttika), and in the case of a woman selling her ovaries, it was caused by a woman having infertility. These 2 Dhammas are the supporting factors for doing various things, always follow themselves desires and needs.

Keyword: Basic knowledge about Karma; The criteria for diagnosing actions; Buddhist and philosophical actions; Example cases of actions

บทนำ

ชาวพุทธมีการดำเนินชีวิตไปตามความเชื่อความเลื่อมใสในคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะคำสอนเรื่องกรรมซึ่งมีส่วนทำให้ชีวิตของชาวพุทธมีรูปแบบที่หลากหลาย แม้จะมีการดำเนินชีวิตที่ผิดแผกออกไปบ้าง แต่ก็ยืนยันว่าตนเป็นพุทธศาสนิกชน ผู้มีความเชื่อความเลื่อมใสตามหลักคำสอนในพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีหลักกรรมนอกพุทธศาสนา เช่น ศาสนาพราหมณ์หรือลัทธิความเชื่ออื่นๆ ซึ่งจะมีอิทธิพลและส่งผลต่อความคิด ความเชื่อ และความเข้าใจของคนในสังคมไทยปัจจุบันอยู่ไม่น้อย ในเบื้องต้นผู้วิจัยขอสำรวจความเชื่อเรื่องกรรมในสมัยก่อนพุทธกาล ดังความปรากฏในมัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ ความว่า ภิกษุทั้งหลาย สมณพราหมณ์พวกหนึ่งมีวาทยะอย่างนี้มีทิวทัศน์ว่า ‘บุรุษบุคคลนี้เสวยสุขบ้างทุกข์บ้าง เสวยทุกข์ขมสุขบ้าง ทั้งหมดนั้นเพราะเหตุแห่งกรรมที่ทำไว้ในชาติก่อน (ม.อ. 14/1/1-2)

นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่จะต้องศึกษาส่วนสำคัญอีก 2 ประการ คือ

1. หลักกรรมที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงสอน ประเด็นเกี่ยวกับหลักกรรมที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงสอนนี้ มีแนวคิดเรื่องกรรมของเจ้าลัทธิทั้ง 3 คน ได้แก่ 1) ครุฑบุรณะ กัสสปะ 2) ครุฑกาลี โคศาล 3) ครุฑชิตะ เกสกะมล ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจะตรงข้ามกับคำสอนของพระพุทธเจ้า ดังที่ปรากฏในสามัญผลสูตร โดยเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระเจ้าอชาตศัตรูได้เข้าไปสนทนาซักถามเจ้าลัทธิที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับ ‘การกระทำและผลของการกระทำ’ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยจักได้ยกแนวคิดที่มีลักษณะปฏิเสธกรรมและผลของกรรม 1 แนวคิดเพื่อประกอบการศึกษา ได้แก่ ความเชื่อที่ว่า ‘ไม่มีเหตุ ไม่มีผล ไม่มีคนรับกรรมที่ตนทำไว้’ ในพระสูตรเรียกว่า **อภิริยวาท** (ที.ส. 9/165/53)

นอกจากนี้ ยังปรากฏในติตถยตนสูตรอีก ความว่า สมณพราหมณ์พวกหนึ่งมีวาทยะอย่างนี้มีทิวทัศน์ว่า สุขทุกข์หรือไม่ทุกข์ไม่สุข ที่บุรุษบุคคลประสบอยู่นี้ ทั้งหมดล้วนแต่มีกรรมที่ทำไว้ในปางก่อนเป็นเหตุ...สุขทุกข์หรือไม่ทุกข์ไม่สุข ที่บุรุษบุคคลนี้เสวย ทั้งหมดล้วนแต่มีการเนรมิตของพระผู้เป็นเจ้าผู้ยิ่งใหญ่เป็นเหตุ...สุขทุกข์หรือไม่ทุกข์ไม่สุข ที่บุรุษบุคคลเสวย ทั้งหมดล้วนแต่ไม่มีเหตุไม่มีปัจจัย (อง.ติก. 20/62/238)

2. หลักกรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอน แนวคิดเรื่อง ‘กรรมเก่า’ ของลัทธินิครนถ์ นาฏบุตรของศาสนาเชน ถือว่าเป็นเรื่องทำลายเรื่องกรรมเก่าในสังคมไทยอยู่ไม่น้อย เพราะศาสนาเชนสอนว่า กรรมเก่าเป็นผลสุดท้าย โดยสอนให้ทำกรรมเก่าให้หมดไปโดยไม่ต้องทำกรรมใหม่ ด้วยการบำเพ็ญตบะ ทำทุกกริยาทรมาณตน เช่น การบำเพ็ญอดตกลมถานุโยค ซึ่งพระพุทธองค์ได้เคยทรงบำเพ็ญมาก่อนตรัสรู้ อันเป็นหนทางนำไปสู่ความหลุดพ้น หรือนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดได้แท้จริง (พระราชมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2526: 128)

นัยสำคัญที่กล่าวมาได้แก่ข้อความว่า การทำกรรมเก่าให้หมดไปและไม่ต้องทำกรรมใหม่ แต่พุทธศาสนาปฏิเสธสิ่งตรงข้าม โดยพระพุทธองค์แสดงกรรมเก่ากรรมใหม่ ความดับกรรมและทางดับกรรมเอาไว้ว่า กรรมเก่า คือ จักขุ โสตะ ฆานะ ชิวหา กาย มโน กรรมใหม่ คือ การกระทำในปัจจุบัน ความดับกรรม วชิกรรม มโนกรรม คือ การดับกรรมและมรรคมรรค 8 คือ ทางดับกรรม (ส.สพ. 18/146/179-180)

แนวคิดเรื่องกรรมโดยพื้นฐานที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า พุทธศาสนามีจุดยืนที่แตกต่างไปจากเจ้าลัทธิต่างๆ โดยสิ้นเชิง ทั้งก่อนพุทธกาลและร่วมพุทธกาล แต่หากนำแนวคิดตามนัยแห่งพุทธศาสนาที่กล่าวแล้ว ไปพิจารณาผ่านทัศนะหรือมุมมองทางปรัชญา จะพบว่าแนวคิดของเจ้าลัทธินี้มีครุปุระ กัสสปะ เป็นต้น ซึ่งสื่อนัยสำคัญทางปรัชญาได้ว่า มนุษย์เป็นผู้ไร้เจตจำนงเสรี หมายถึงมนุษย์ไม่มีสิทธิ์ ไม่มีอิสระที่จะเป็นผู้เลือกกระทำ จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำ เพราะเจ้าลัทธิสอนว่าแท้จริงแล้วมนุษย์ไม่ใช่เป็นเจ้าของการกระทำเหมือนไม่กระทำ หรือไม่ว่าจะกระทำหรือไม่กระทำมีค่าเท่ากัน ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นบุญหรือบาป โดยอาจตีความได้ว่า แนวคิดของครุปุระ กัสสปะนี้ ยอมรับว่ามนุษย์ถูกกำหนดด้วยปัจจัยทั้งภายนอกและภายในให้ลงมือกระทำการสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นพระพรที่พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธ (วิทย์ วิศทเวทย์, 2553: 28)

สาเหตุสำคัญที่พระพุทธองค์ทรงปฏิเสธทัศนะดังกล่าว ไม่น่าจะเกิดจากการที่พระพุทธองค์ทรงปฏิเสธเรื่องเหตุปัจจัย แต่น่าจะเป็นเพราะเรื่อง ‘การให้ผล’ ของกรรมมากกว่า เพราะการปฏิเสธผลแห่งการกระทำนั้นมีผลกระทบเชิงศีลธรรมด้วย หากบุคคลมีความเชื่อว่าการกรรมชั่วไม่มีผลแล้ว จะไม่มีสิ่งใดเป็นเครื่องยับยั้งมิให้คนกระทำความชั่วได้ หรือความชั่วมักจะทวีคูณ จึงถือว่าเป็นทัศนะที่เป็นภัยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีงามสำหรับชาวโลก (วิจิตร เกิดพิสิษฐ์, 2531: 6) และอีกลัทธิหนึ่งคือคำสอนของครูมักขลิ โคศาล หากพิจารณาไปตามทัศนะทางปรัชญา ถือว่าเป็นกลุ่มที่ยกผลประโยชน์ให้กับ ‘พระพรหมหรือพรหมลิขิต’ มนุษย์จะทำดีทำชั่วล้วนแต่เป็นไปตามชะตากรรมคำสอนที่ว่า แม้มนุษย์จะมีความเพียรพยายาม มีความบากบั่นมาน้อยเพียงใดก็ตาม นั่นเป็นเพียงภาพมายา ทุกสรรพสัตว์ต่างท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏกระทั่งถึงที่สุดสังสารวัฏก็จะคลี่คลายลงไปเองโดยอัตโนมัติ เหมือนกลุ่มด้ายที่ขว้างไปจนสุดเส้นด้ายย่อมคลี่หมดไปเอง จึงไม่มีการกระทำของเราเอง และไม่มีการกระทำของบุคคลอื่น จัดเป็นกลุ่มที่ปฏิเสธเจตจำนงเสรี (วิทย์ วิศทเวทย์, 2553: 28-29) หรือเป็นกลุ่มที่ยึดตามแนวคิดนิยัตินิยม (Determinism) หมายถึง 1) ลัทธิที่ถือว่าสิ่งทั้งหลายในจักรวาลเป็นไปตามกฎที่ตายตัว 2) เจตจำนงของมนุษย์ไม่ได้เป็นไปโดยอิสระ แต่ถูกกำหนดโดยภาวะทางจิตและทางวัตถุ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2540: 26)

ทัศนะเรื่องกรรมคือการกระทำทั้งตามนัยแห่งพุทธศาสนาและปรัชญาที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาการกระทำเชิงวิเคราะห์ โดยใช้เกณฑ์การวินิจฉัยทางพุทธศาสนาและปรัชญาไปวิเคราะห์การกระทำผ่านกรณีตัวอย่าง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในทัศนะเรื่องกรรมทางพุทธศาสนาและปรัชญา และจะได้ศึกษาเรื่องกรรมให้มีความหลากหลายในแวดวงวิชาการมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้พื้นฐานเรื่องกรรมในพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาเกณฑ์วินิจฉัยการกระทำทางพุทธศาสนาและปรัชญา
3. เพื่อวิเคราะห์กรณีตัวอย่างแห่งการกระทำตามเกณฑ์วินิจฉัยทางพุทธศาสนาและปรัชญา

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การออกแบบวิจัย

ผู้วิจัยได้มีการออกแบบการวิจัยไว้ 4 ลำดับ ดังนี้

1) ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงสิ่งขับเคลื่อนหรือนำพามนุษย์ให้เข้าไปในลักษณะและอาการต่างๆ สิ่งนั้นท่านเรียกว่า กรรม (การกระทำ) ซึ่งมนุษย์ได้แสดงออกผ่านทางกายและทางวาจา ดังนั้น จึงได้ศึกษาเรื่องกรรมในคัมภีร์ทางพุทธศาสนาตามนัยต่างๆ เช่น ความหมายของกรรม ประเภทของกรรม การให้ผลของกรรม เป็นต้น

2) เมื่อศึกษาเรื่องกรรมอย่างครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยได้คำนึงถึงเกณฑ์วินิจฉัยหรือเกณฑ์ตัดสินกรรมหรือการกระทำ ซึ่งการศึกษาในปัจจุบันไม่ได้มีเฉพาะแวดวงทางพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงแวดวงทางปรัชญาด้วย ดังนั้น จึงได้ศึกษาเกณฑ์วินิจฉัยทางพุทธศาสนาและทางปรัชญา

3) ผู้วิจัยได้พิจารณาการกระทำ พฤติกรรม และปรากฏการณ์ทางสังคมหลายนัยด้วยกัน เช่น การขายบริการทางเพศ การขายอวัยวะ การขายรังไข่ของผู้หญิง เป็นต้น ด้วยอ้างว่าเป็นการบริจาคแล้วได้บุญ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นมากในสังคมไทย ซึ่งชวนให้เกิดความสงสัยว่า มีคำถามที่เป็นข้อถกเถียง (Dilemma) ในประเด็นที่กล่าวมา จะมีคำตอบอย่างไร จึงจะมีความสมเหตุสมผล ดังนั้น จึงได้ศึกษาเกณฑ์วินิจฉัยทางพุทธศาสนาและทางปรัชญา

4) ประการสุดท้าย ได้นำประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงขึ้นเป็นบทตั้ง แล้วนำเกณฑ์วินิจฉัยทั้งทางพุทธศาสนาและปรัชญาไปวิเคราะห์ (Analysis) เป็นกระบวนวิธีที่เรียกว่า การใช้เหตุผล (Reasoning) คือการอ้างแนวคิดทฤษฎีและหลักการทางพุทธศาสนาไปตีความ (Interpretation) และการให้เหตุผล (Arguing) คือการอ้างเอกสารวิชาการสนับสนุนแนวคิดทฤษฎีและหลักการนั้นอีกชั้นหนึ่ง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ 4 ประการ ได้แก่

1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารในคัมภีร์ทางพุทธศาสนา ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ปกรณ์วิเสส วิสุทธิมรรค พุทธธรรม หนังสือ ตำรา ซึ่งเป็นเอกสารวิชาการทางพุทธศาสนา และสิ่งตีพิมพ์อื่นที่เรียกว่าเอกสาร ซึ่งกล่าวถึงแนวคิด ลัทธิ หรือทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาตะวันตกมีทฤษฎีสัมพัทธนิยม ทฤษฎีประโยชน์นิยม ทฤษฎีสุนิยมอสุชนิยม เป็นต้น

2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นดุชนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ วิจัยประยุกต์และวิจัยสถาบันจากสถานศึกษาต่างๆ

3) เก็บประเด็นปัญหาที่เกิดจากการอ่านค้นคว้าหาประเด็นที่เกี่ยวกับเกณฑ์วินิจฉัยทั้งทางพุทธศาสนาและปรัชญา ค้นคว้าหาแสวงหาประเด็นที่เป็นปัญหาเชิงถกเถียงกันในสังคม และวิเคราะห์เกณฑ์วินิจฉัย

ให้สอดคล้องเพื่อตอบประเด็นปัญหานั้นๆ ได้อย่างสมเหตุผล จนสามารถขยายเหตุผลนั้นได้อย่างเข้าใจ และสามารถนำไปศึกษาวิจัยต่อไปจนไม่รู้จักจบสิ้น

4) แยกย่อยประเด็นปัญหา คือ หลังจากมีการศึกษาค้นคว้าหาและแสวงหาประเด็นปัญหาต่างๆ อย่างครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยได้แยกแยะหรือแยกย่อยเอาเฉพาะประเด็นปัญหาที่จำเป็นต้องนำสู่การวิจัยเท่านั้น ส่วนประเด็นปัญหาที่ตรงกับสิ่งจะทำวิจัยก็ปล่อยไปให้เป็นหน้าที่ของนักวิจัยท่านอื่นได้ศึกษาวิจัยต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis) ถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญอีกข้อหนึ่งในกระบวนการวิธีของการทำวิจัย เพราะหลังจากมีการเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ เอกสารงานวิจัย ตำรา วิชาด้านพุทธศาสนาและตำราอื่นๆ รวมทั้งบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยแล้ว กระบวนการวิธีนี้เรียกว่าการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1) การตีความ (Interpretation) เป็นทั้งวิธีการ (Approach) และเครื่องมือ (Tools) ในการวิจัย การตีความก็คือการให้ความหมายใหม่กับหลักฐานหรือข้อมูลที่ได้มา เพื่อนำไปสู่การใช้เหตุผลและให้เหตุผลต่อหลักฐานหรือข้อมูลได้อย่างสมเหตุผล

2) การใช้เหตุผล (Reasoning) เป็นการอ้างอิงแนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เป็นปฐมภูมิ ทั้งในส่วนที่เป็นพระไตรปิฎก ประวัติศาสตร์พุทธศาสนา เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

3) การให้เหตุผล (Arguing) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสนับสนุนแนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่ใช้เหตุผลในประเด็นและเนื้อหาที่น่าสนใจไปในแต่ละบท งานวิจัยนี้การวิเคราะห์ข้อมูลถือว่าเป็นวิธีการเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา และการนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะพรรณนาความ (Descriptive presentation)

4. การสังเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยอย่างครบถ้วนแล้ว ในขั้นตอนสุดท้ายผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ (Synthesis) ข้อมูลทั้งหมดออกมาเป็นองค์ความรู้และเขียนรายงานการวิจัย เมื่อว่าโดยความหมายแล้ว การสังเคราะห์ข้อมูลก็คือการถักทอหรือการหลอมรวมเนื้อหาทั้งหมดออกมาเป็นความรู้ใหม่ (New knowledge) และกลายเป็นหลักฐานใหม่ (New evidence) แต่หากกล่าวเฉพาะการสังเคราะห์ข้อมูลมีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของสิ่งใหม่ที่ต้องการสร้างหรือสังเคราะห์
- 2) หาความรู้เกี่ยวกับหลักการ เพื่อศึกษาส่วนประกอบหรือวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 3) เลือกและนำข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์มาจัดทำกรอบแนวคิดสำหรับสร้างองค์ความรู้ใหม่และหลักฐานใหม่

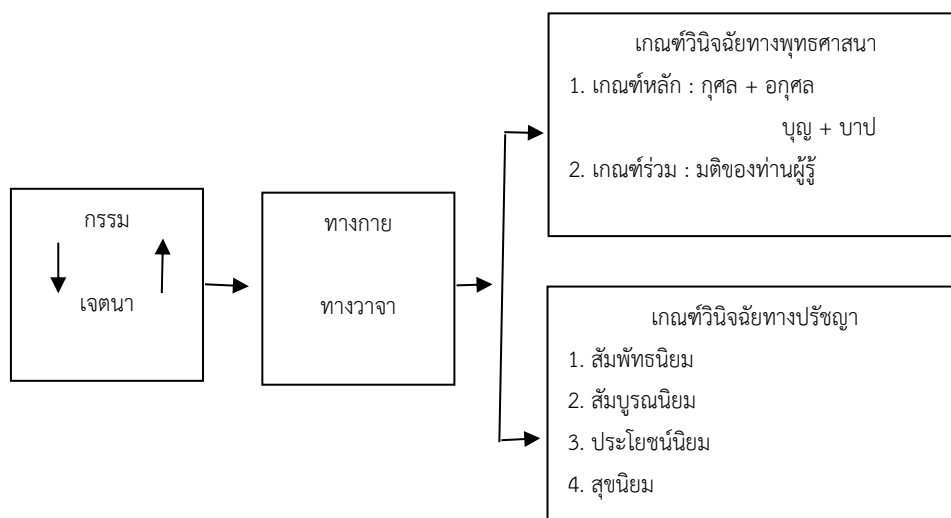
5. การนำเสนอข้อมูล

ขั้นตอนสุดท้ายของการทำวิจัย คือ การนำเสนอข้อมูล ซึ่งหมายถึงการนำเสนอผลการวิจัยนั่นเอง เพราะหลังจากผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างสมบูรณ์แล้ว สามารถนำเสนอข้อมูลอันเป็นผลการวิจัย ดังนี้

- 1) นำเสนอเนื้อหาในบทที่ 2 ซึ่งเป็นการตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 และข้อ 2
- 2) นำเสนอเนื้อหาในบทที่ 4 ซึ่งเป็นการตอบวัตถุประสงค์ข้อ 3
- 3) นำเสนอเป็นบทสรุปผลการวิจัยที่ครอบคลุมเอา 3 วัตถุประสงค์ โดยสรุปเรียงไปตามลำดับ
- 4) นำเสนอองค์ความรู้และสร้างหลักฐานใหม่ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งจะช่วยให้ผู้อื่นได้นำไปศึกษาวิจัยต่อไปจนไม่รู้จักจบสิ้น
- 5) ข้อเสนอแนะ ซึ่งแบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะของผู้ที่สนใจในการศึกษาวิจัยต่อไป
- 6) การนำเสนอข้อมูลเป็น..บทความวิจัย.. สามารถนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ผลการวิจัยในวารสารฐาน 1 หรือฐาน 2 (TCI) ซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถศึกษาค้นคว้าและนำไปอ้างอิงในงานเขียนวิชาการทุกระดับ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรรม คือ การกระทำทางกายทางวาจา ซึ่งมีพลังขับเคลื่อนจากภายในใจ โดยมีเจตนาเป็นสิ่งที่กำหนดให้ลงมือกระทำและเปล่งวาจา หากเจตนาดีผลการกระทำทางกายก็จะดี และการเปล่งวาจาก็จะไพเราะน่าฟัง สำหรับ เกณทวิณิจฉัยกรรมทางพุทธศาสนาใช้เกณทวิณิจฉัยหลักคือกุศลกับอกุศลหรือบุญกับบาป และเกณทวิณิจฉัยร่วมคือมโนธรรมกับมติของผู้รู้ ส่วนเกณทวิณิจฉัยทางปรัชญาใช้เกณทวิณิจฉัยตามทัศนะทางปรัชญามีสัมพัทธนิยม สัมบูรณ์นิยม ประโยชน์นิยม เป็นต้น โดยการใช้เหตุผลคือการอ้างแนวคิดทฤษฎีในคัมภีร์และการให้เหตุผลคือการอ้างหนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และบทความสนับสนุนการใช้เหตุผลนั้นๆ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กรรม : เกณฑ์วินิจฉัยการกระทำทางพุทธศาสนาและปรัชญา” ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. กรรมในพุทธศาสนา คำว่า กรรม เป็นคำสอนหลักหรือคำสอนสำคัญในพุทธศาสนา เมื่อว่าด้วยความหมาย มี 3 นัย คือ ตามนัยแห่งพระสูตร ได้แก่ กัมมสูตร เป็นสูตรที่ว่าด้วยกรรมและทิวฏฐิที่มีโทษ ปัตติกัมมสูตร เป็นสูตรที่ว่าด้วยกรรมอันสมควร 4 ประการ คือ สิ่งน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ และตามนัยแห่งไวยากรณ์และภาษาร่วมสมัย คำว่า กรรม หมายถึงการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดผลแก่ผู้ทำ โดยศึกษาถึงกายกรรม วาจากรรมและมโนกรรม หลักกรรมทั้งสามนี้ได้ก่อให้เกิดความเข้าใจในเชิงวิชาการแก่ที่ว่า การกระทำทุกอย่างไม่ว่าชั่วหรือดี ควรหรือไม่ควร เป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ ฯลฯ การที่กรรมเกิดขึ้นมีนัยต่างๆ นั้น เนื่องจากมีแดนหรือช่องทางให้เกิดกรรมมีอยู่ 3 ประการ คือ ทวารแห่งกายกรรม ทวารแห่งวาจากรรม ทวารแห่งมโนกรรม กรรมที่เกิดทางกายก็ดี กรรมที่เกิดทางวาจาก็ดี กรรมที่เกิดทางใจก็ดี ล้วนมีเหตุมาจากเจตนาที่สำเร็จแล้วในมโนทวารทั้งสิ้น จนเป็นเหตุให้ปรุงแต่งและยึดมั่นถือมั่นในสิ่งต่างๆ จนยากที่จะลืมเลือนได้

ประเภทของกรรมท่านกล่าวไว้ 4 ประการ คือ 1) กรรมดำมีวิบากดำ 2) กรรมขาวมีวิบากขาว 3) กรรมทั้งดำและขาว มีวิบากทั้งดำและขาว 4) กรรมทั้งไม่ดำและไม่ขาว มีวิบากทั้งไม่ดำและไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม นอกจากนี้ยังมีปราชญ์ทางพุทธศาสนาได้แบ่งกรรมเป็น 3 ประเภท คือ แบ่งตามคุณภาพ ได้แก่ กรรมที่มีคุณภาพดีกับคุณภาพไม่ดี, แบ่งตามทวาร คือทางที่ทำการหรือทางแสดงออกของกรรม และแบ่งตามสภาพคือสภาพที่สัมพันธ์กับวิบากหรือการให้ผล

2. เกณฑ์วินิจฉัยการกระทำทางพุทธศาสนาและปรัชญา

1) เกณฑ์วินิจฉัยการกระทำทางพุทธศาสนามี 2 เกณฑ์ คือ (1) เกณฑ์วินิจฉัยหลักเป็นเกณฑ์ที่กล่าวถึงเจตนาที่กรรมนิยามว่าเป็นเกณฑ์วินิจฉัยการกระทำของมนุษย์ ซึ่งเจตนาที่จะซ่อนอยู่ภายในเป็นภาวะขับเคลื่อนให้ลงมือทำชั่ว และกรรมนิยามเป็นกฎธรรมชาติที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นกระบวนการให้ผลของการกระทำ เป็นเจตจำนงปรุงแต่งสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นกุศลอกุศลหรือบุญบาป กุศลคือความดี ความงาม สิ่งที่ดี ความสบาย อกุศลคือความไม่ดี ความชั่ว คนโง่ คนชั่ว คนพาล และบุญบาปคือความน่ายินดี สิ่งพอใจชอบใจ กรรมดี ความดี ความสุข ที่ลึกไปกว่านั้นคือบุญบาปเป็นเครื่องชำระสันดานหรือฟื้นจิตใจให้สะอาด (2) เกณฑ์วินิจฉัยร่วมเป็นเกณฑ์วินิจฉัยการกระทำที่อยู่ในระดับขั้นรองจากเกณฑ์วินิจฉัยหลัก ท่านใช้หลักการ 2 ประการเป็นเกณฑ์วินิจฉัยร่วม ได้แก่ 1) มโนธรรม คำนี้เป็นธรรมของใจ ธรรมสำหรับใจ 2) มติของผู้รู้ คือ ความรู้หรือความคิดของบัณฑิตคือคนมีความรู้ คนมีปัญญา คนฉลาดในทางดี หรือนักปราชญ์ก็เรียก ที่ตกผลึกเป็นองค์ความรู้จนเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่มคนหรือชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ

2) เกณฑ์วินิจฉัยการกระทำทางทางปรัชญา มี 4 ประการ คือ (1) ทศนะสัมพัทธนิยม (Relativism) มีทัศนะว่า ความจริงหรือคุณค่าทางศีลธรรมไม่มีอยู่โดยตัวเอง แต่ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยอื่น เช่น บุคคล ชุมชน สังคม ประเพณี วัฒนธรรม เป็นต้น (2) ทศนะสัมบูรณ์นิยม (Absolutism) มีทัศนะว่าความจริงหรือคุณค่าทางศีลธรรมมีสิ่งที่มีอยู่เอง เป็นอยู่เอง มีอยู่เป็นอยู่ด้วยตนเอง เป็นอิสระไม่ขึ้นกับปัจจัยอื่นใด เป็นสิ่งดำรงอยู่ด้วยตนเอง ไม่เปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งสมบูรณ์แบบ (3) ทศนะประโยชน์นิยม (Utilitarianism) มีทัศนะว่าการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด ถือว่าเป็นการกระทำที่ดี การกระทำที่ดีหรือนโยบายที่ดีนั้น จะต้องเป็นการกระทำหรือนโยบายที่ก่อให้เกิดความสุขจำนวนมากที่สุดตามหลักมสุข (4) ทศนะของอิมมานูเอล คานต์ (Immanuel Kant) คือ นักคิดผู้มีแนวคิดว่าสิ่งควรทำหรือไม่ควรทำมีอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) เจตนาของผู้กระทำ ความดีเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องสอน เพียงแต่เขาใช้ปัญญาเขาก็เป็นคนดีได้แล้ว เจตนาดีเพียงสิ่งเดียวที่จะทำให้สิ่งดีๆ เกิดขึ้นอีกมากมาย 2) เจตนาเกี่ยวกับหน้าที่ คุณค่าทางศีลธรรมจะเกิดขึ้นได้ เจตนาดีจะต้องสัมพันธ์กับแรงโน้มของอารมณ์และการสำนึกในหน้าที่ 3) การทำตามหน้าที่ คือ การทำตามเหตุผล ทั้งนี้เพราะมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผลที่ทุกคนมีติดตัวมาแต่กำเนิด และเหตุผลมีหน้าที่ควบคุมการกระทำของมนุษย์ 4) กฎศีลธรรม คือ การกระทำที่ตั้งอยู่บนเหตุผล โดยตั้งอยู่บน 3 หลัก ได้แก่ หลักความเป็นสากล หลักของมนุษย์ในทัศนะที่มีเป้าหมายในตัวเอง และหลักกฎแห่งเสรีภาพ

3. วิเคราะห์กรณีตัวอย่างการกระทำตามเกณฑ์วินิจฉัยทางพุทธศาสนาและปรัชญามี 2 ประการ คือ

1) กรณีพระมหาโมคคัลลานะถูกโจรฆ่าจนมรณภาพ พิจารณาได้จากคำยอมรับของพระยามิลินท์ว่า ขอถวายพระพร เหตุที่ท่านหนีพวกโจรไม่พ้น เพราะบาปกรรมซึ่งท่านได้กระทำไว้ในชาติก่อนตามมามา ท้น กำลังแห่งฤทธิ์จึงต้านทานไว้ไม่ได้

2) กรณีหญิงขายบริการทางเพศ ถือว่าเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นการกระทำที่ขายไปมีเพศสัมพันธ์กับหญิงที่โบราณเรียกว่า โสเภณีบ้าง นางบำเรอบ้าง ปัจจุบันนิยมเรียกว่า หญิงขายบริการทางเพศ ถามว่า การที่ขายไปมีเพศสัมพันธ์กับหญิงดังกล่าวถือว่าผิดศีลข้อ กามสุมิจจารหรือไม่ว่? ตอบว่า ไม่ผิดแต่อย่างใด เพราะหญิงโสเภณีเป็นภรรยาชนิดหนึ่ง ชื่อว่า มุหุตติกา คือ ภรรยาชั่วคราว ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าหากโสเภณีนางใดได้รับการการจ้องตัวหรือรับค่าจ้างจากบุรุษคนใดคนหนึ่ง ด้วยทรัพย์อันควรค่าต่อการอธิมย์ยินดี ถือว่าโสเภณีนางนั้นเป็นภรรยาของบุรุษนั้นโดยสมบูรณ์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการวิจัยเรื่อง “กรรม : เกณฑ์วินิจฉัยการกระทำทางพุทธศาสนาและปรัชญา” มีประเด็นที่สามารถนำสู่การอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

การทำความของคนไทยในสมัยปัจจุบันมีนัยต่างๆ เช่น หญิงขายบริการทางเพศ หญิงขายรังไข่ใบละหมื่น เป็นต้น การกระทำทั้ง 2 กรณี ต่างมีเหตุมาจากการเปิดตารับรู้อารมณ์ที่จรมารกระทบ แล้วเกิดการปรุงแต่งว่าดีจึงลงมือทำกรรมมีนัยต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลวงปู่เทสก์ เทสโก ได้เทศนาเรื่องกรรมกับผลของกรรมดี-กรรมชั่วว่า กรรมกับผลของกรรมเป็นกระบวนการทำงานของจิตจึงสัมพันธ์กับกรรมโดยตรง เพราะเริ่มต้นจากกระบวนการที่จิตรับอารมณ์ รู้สึก ตัดสินใจรับอารมณ์นั้นๆ จากนั้นจึงเป็นการลงมือทำทางกาย วาจาหรือใจ ด้วยเจตนาที่เป็นตัวเจตสิกที่เป็นตัวหลักให้เกิดการกระทำต่างๆ

คนไทยในปัจจุบันจะมีความเชื่อเรื่องกรรมลดลง โดยเฉพาะเรื่องผลของกรรมที่จะได้รับหลังจากทำกรรมเสร็จแล้ว เพราะส่วนใหญ่จะสนใจแต่ผลที่เป็นรูปธรรม เช่น รายได้ ยศตำแหน่ง มากกว่าผลที่เป็นนามธรรมคือความหมั่นหมองใจ ซึ่งสอดคล้องกับนักกร อาชะวะบูล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษากรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ : กรณีศึกษาเรื่อง..เจ้ากรรมนายเวร” (2545) ผลการศึกษาพบว่า กรรมในทัศนะของชาวพุทธไทยปัจจุบัน ยังมีปัญหาความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องกรรมร้อยละ 33.38 ในเรื่องเหตุผลที่เกี่ยวกับความเชื่อของชาวพุทธไทยนั้น มีความเชื่อตามพระพุทธเจ้ามากที่สุด รองลงมาคือ คัมภีร์พระไตรปิฎก รองลงมาคือพระสงฆ์ และรองลงมาสุดท้ายคือความเชื่อตามคนส่วนมาก

แม้คนไทยบางส่วนจะมีความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมว่า กรรมที่ทำแล้วย่อมให้ผลอย่างแน่นอน แต่เป็นความเชื่อว่ากรรมจะให้ผลก็ต่อเมื่อตนตายจากโลกนี้ไปแล้ว คือสนใจผลกรรมในโลกหน้า จะไม่สนใจผลกรรมในโลกปัจจุบัน จึงสนใจแต่ผลกรรมที่เป็นความสุข สนุกสนาน ประโยชน์เชิงประจักษ์ที่เกิดเฉพาะหน้า ซึ่งสัมพันธ์กับพระสุตธรรมานวัตร และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความจริงจากการวิจัยกรรม” (ม.ป.ป. อ้างถึงใน กรฤทธ์ ปัญสุนทร, 2561) ผลการศึกษาพบว่า การให้ผลของกรรม (วิบาก) มีความซับซ้อนมาก การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว จะต้องได้รับผลอย่างหนึ่งซึ่งเป็นสิ่งยากที่จะตัดสินได้ เพราะการให้ผลของกรรมมีเงื่อนไขอื่นผสมอยู่ด้วย ได้แก่ ลักษณะของกรรมที่กระทำ อุปนิสัย (กรรมเก่า) ของผู้กระทำ สถานที่หรือสภาพแวดล้อมที่กระทำ รวมถึงจิตใจขณะที่กระทำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ความเชื่อเรื่องกรรม คือ ความเชื่อในการกระทำทางกายทางวาจา และการให้ผลของกรรม เพราะเป็นกฎธรรมดาหรือกฎธรรมชาติว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นย่อมมีเหตุให้เกิด ทางพุทธศาสนาได้กล่าวถึงเหตุภายในสำคัญที่สุด คือ เจตนา เพราะเจตนาเป็นความตั้งใจ ความจงใจ ความมุ่งมั่น ความมุ่งหมายที่มีอยู่ภายในใจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอเชิงวิชาการว่า เราทุกคนพึงระมัดระวังกายวาจาใจ โดยมีสติกำกับกับการกระทำทางกายทางวาจาให้ปกติดีอยู่เสมอ ไม่ควรปล่อยไหลไร้สติแม้แต่เสี้ยวเดียว หากลงมือทำกรรมแล้วผลกรรมดีก็จะปรากฏเป็นความดีงาม ความสุขสงบภายใน ความไม่ทุกข์ร้อนใจแก่ผู้กระทำและคนอื่นที่อยู่รอบข้าง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิเคราะห์การกล่าวคำเพื่อเจตนาที่ส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของคนในสังคมไทยปัจจุบัน
2. การศึกษาเปรียบเทียบเจตนาในพุทธศาสนากับเจตนาในทางปรัชญา

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2526). *พระพุทธศาสนากับสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2553). *ปรัชญาธรรม : พุทธปรัชญา*. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร เกิดพิสิษฐ์. (2531). *ปรัชญาครุฑในสมัยพุทธกาล*. กรุงเทพมหานคร: พรศิวกการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2540). *พจนานุกรมศัพท์ปรัชญาไทย-อังกฤษ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.